

УДК 737 (477.8) "14-16"

Войтюк Т.С. (м. Рівне)

МОНЕТНІ ТА ЗМІШАНІ СКАРБИ ПЕРІОДУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ЧИ XV-XVII СТ. ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ВОЛИНИ В КОЛЕКЦІЯХ ОСТРОЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА, КРЕМЕНЕЦЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТА ВОЛИНСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЇВ

В статті Войтюк Т.С. подано загальну характеристику скарбових, матеріалів середньовіччя, та короткій опис кожного з скарбів. Цей матеріал вперше опубліковується і вводиться в науковий обіг.

Ключові слова: Волинь, Кременець, Острог, Луцьк, скарб нумізматики, середньовіччя.

Монетні та змішані скарби Кременецького музею, Острозького заповідника знайдені у другій пол. XX ст. залишилися по за увагою дослідників.

Три скарби з с. Острів'я Кременецького повіту, що входять до нумізматичної колекції Волинського краєзнавчого музеїв, теж не згадуються в дослідженнях науковців,

У фондах Волинського музею зберігається єдиний, відомий в Україні, каталог польських дослідників Л.Піатровича та Я.Фіцке, виданий в Кракові в 1939 р. В другому розділі каталогу відомий польський науковець Ян Фіцке публікує скарби Волинського музею, знайдені в першій половині XX ст. В каталозі Л.Піатровича та Я.Фіцке згадуються скарби Південно-Східної Волині:

1. Скарб з с. Борки (Кременецького повіту) інвентарний №41, [20; 18] нині село Великі Бірки, Тернопільського р-ну, [5;541-542]
2. Скарб з с. Доманікі (Кременецького повіту) інвентарний № 44, [20;21-22] на даний час такого села не існує. [5]
3. Скарб з с. Кохановка (Кременецького повну) інвентарний № 45, [20;22-23] нині село Коханівка Збарзького р-ну, [5;313]
4. Скарб з с. Новий Вишневець (Кременецький повіт) інвентарний № 87, [20;29-30] нині смт. Вишневець Збарзького р-ну [5;239]
5. Скарб з м. Острога (Здолбунівського повіту) інвентарний № 89 [20;31]
6. Скарб з с. Прземоронка (Кременецького повіту) інвентарний № 89, [20;31-32] на даний час таке село не існує. [5]
7. Скарб з с. Рахманов (Кременецького повіту) інвентарний № 90 [20;32] нині с. Рохманів Шумського р-ну, [5;583]
8. Скарб з с. Вілія (Здолбунівського повіту) інвентарний № 93 [20;32]
9. Скарб з с. Вілія (Здолбунівського повіту) інвентарний №100 [20;40-41].

Українському нумизмату М.Ф.Котляру був невідомий каталог Л. Піатровича та Я.Фіцке, В його дослідженнях не згадується жоден з вище згаданих скарбів. У відомій топографії знахідок монет X-XVII ст., складений М.Ф.Котлярем, згадуються лише шість скарбів з Південно-Східної Волині, знайдених у другій половині XIX - на поч. XX ст.

1. Скарб з Татарської вул. (очевидно міста Острога), знайдений в 1869 р.; по розгляді в Археологічній комісії скарб переплавлено (№ 370 в топографії). [6; 104]

2. Скарб з с.Велика Мощаниця Острозького р-ну знайдений в 1897 р.; по розгляді в Археологічній комісії передано до Київського університету (№ 989 в топографії), [6; 134]

3. Скарб з с.Ляхівці (нині - Кутянка) Острозького р-ну, знайдений в 1901 р.; після розгляду Археологічною комісією був повернений за місцем знахідки (№ 991 в топографії). [6; 149]

4. Скарб з с. Брикуня Шепетівського р-ну Хмельницької області знайдений в 1884 р. Доля скарбу невідома (№ 1308 в топографії). [6; 139]

5. Скарб з с. Чотирбоки Шепетівського р-ну Хмельницької області знайдений в 1857; до Київського університету передано 14 монет з цього скарбу (№ 668 в топографії). [6; 133]

6. Скарб з с. Розтоки Кременецького р-ну Тернопільської області, знайдений в 1897 р. Археологічна комісія повернула скарб за місцем знахідки (№ 1028 в топографії). [6; 139]

Таким чином, в топографії М.Ф.Котляра не згадуються скарби Південно-Східної Волині з музеїв Кременця, Луцька, Острога, що були знайдені в другій половині XX ст.

На території Кременецького району Тернопільської області в другій половині XX ст. були знайдені скарби що відносяться до періоду середньовіччя:

1. Скарб монет, знайдений в м. Кременець в 1977 р. Не потрапив до музею по виявленню. Монетний комплекс нараховує 55 срібних монет Речі Посполитої періоду правління Сигізмунда III. [7]

2. Скарб монет, виявлений в с. Жобрин Кременецького р-ну Тернопільської області під час оранки в глиняній посудині. Монетний комплекс нараховує 228 срібних монет Речі Посполитої періоду правління Сигізмунда III. Вага скарбу 255,02 г. [8]

3. Скарб монет, знайдений в глиняному горщику під час земляних робіт на території Кременецького р-ну (ймовірно на кордоні з Шумським). Не переданий до музею по виявленню. Монетний комплекс нараховує 304 срібні монети першої

половини XVI ст. Вага скарбу 308,63 г. Склад скарбу не досліджено. [9]

4. Скарб монет, знайдений в 70-х роках на території Кременецького р-ну. Не потрапив до музею по виявленню. Монетний комплекс нараховує 119 срібних монет Речі Посполитої періоду правління Сигізмунда III. [10]

Всі ці скарби повністю не були опрацьовані і опубліковані теж, більшої інформації про них нам не відомо.

У нумізматичних колекціях Волинського музею зберігається три скарби, знайдені на території Кременецького повіту ймовірно в кінці 30-х років XX ст.

1. Скарб монет, виявлений в с. Острів'я. Монетний комплекс нараховує 28 солідів (шелягів, боратинок) Речі Посполитої періоду правління Яна Казимира. [1]

2. Скарб монет, виявлений в с. Острів'я. Монетний комплекс нараховує 29 солідів (шелягів, боратинок) Речі Посполитої періоду правління Яна Казимира. [2]

3. Скарб монет, виявлений в с. Острів'я. Монетний комплекс нараховує 50 солідів (шелягів, боратинок) Речі Посполитої періоду правління Яна Казимира. [3]

4. Ймовірно с. Острів'я Кременецького повіту - це колишня назва сучасного села Острівці Теребовлянського району. [5;528]

В нумізматичній колекції Острозького заповідника зберігаються 2 монетних і 1 змішаний скарб, а саме:

1. Скарб - с.Данилівка Острозького р-ну, 1964; із загальною кількістю монет 841. [11] Монетний комплекс з с.Данилівка, знайдений в урочищі "Кротовщина" 9 липня 1964 р. і переданий до Острозького музею-заповідника 18 липня цього ж року пасічником Малеванчуком А.Д. та парторгом місцевого колгоспу Сучиком В.М. Після виявлення нараховував 1020 монет, а до музею поступило 841 монета. Датується скарб XVII ст. Оскільки на даний час скарб знаходиться в Державній пробірній службі, опис скарбу подається скорочено по книзі надходжень: в скарбі виявлено трьохгрошовиків - 16, півторагрошовиків - 131, грошей коронних - 28, грошей гданських - 15, грошей литовських - 37, налігрошей литовських - 10, і інших дрібних срібних монет - 604.

2. Скарб - м.Острог, вул.Древлянська, 1995; із загальною кількістю монет 687. [12]. Монетно-речовий скарб з вул. Древлянської в Острозі, знайдений влітку 1995 р., в ґрунті, завезеному на вул. Древлянську з котловану в центрі Острога. Скарб був захований в невеличкому глечуку, і не попав до музею зразу ж по виявленню. Заповідник купив монети, скарбового комплексу, у десятих людей. На думку Острозького нумізмата О.Позіховського, який описував і досліджував скарб з вул. Древлянської, частина монетного матеріалу втрачено. Короткий опис скарбу з вул. Древлянської. I. Польща (королівство): 1. Володислав II Ягеллончик (1386-1434) -напівгрош (ймовірно Казимір Ягеллончик) (1 од.),

1386 (?) (1 од.), між 1407-1411 (1 од.); [17; 40]

2. Казимір IV Ягеллончик (1446-1492) - напівгрош коронний (24 од.), між 1479-1491 (2 од.); [17; 41]

3. Ян Ольбрахт (1492-1501) - напівгрош коронний (60 од.); [18; 42]

4. Олександр Ягеллончик (1501-1506) - напівгрош коронний (58 од.); [18; 42]

5. Сигізмунд I старий (1506-1548) - півторагрошовик, б/д (1 од.); гріш коронний, 1528 (1 од.), 1529 (1 од.), 152... (1 од.); гріш гданський, 1530 (1 од.), 1532 (1 од.), 1533 (1 од.), 1534 (1 од.), 1540 (1 од.); гріш м.Ельблонга, 1534 (1 од.); напівгрош коронний, 1506 (1 од.), 1507 (6 од.), 1508 (16 од.), 1509 (19 од.), 150... (2 од.). 1510 (4 од.), 1511 (6 од.), 151... (1 од.), 152... (1 од.), 15... (1 од.), б/д (8 од.); [19; 20-23]

6. Сигізмунд II Август (1548-1572) - гріш литовський, карбований на стопу польську 1566 (1 од.), 1568 (1 од.); [19; 166-170] гріш гданський, 1577 (2 од.); [19; 211] подвійний денарій, 1567 (1 од.), 1569 91 од.), б/д (2 од.); [19; 209] со лід гданський, 1549 (1 од.).

II. Велике князівство Литовське:

1. Олександр Ягеллончик (1492-1506) - напівгрош (43 од.); [17; 143]

2. Сигізмунд I Старий (1506-1548) - напівгрош, між 1508-1519 (1 од.), 1509 (2 од.), 150... (1 од.), 15... (6 од.), 1510 (6 од.), 1511 (3 од.), 1512 (8 од.), 1513 (6 од.), 1514 (5 од.), 1515 (1 од.), 1516 (2 од.), 1518 (3 од.), 1519 (2 од.), 1519 (з помилкою між 1519-1529) (1 од.), 151... (2 од.), 152... (2 од.), 1520 (1 од.), 1521 (2 од.), 1522 (1 од.), 1523 (1 од.), 1524 (2 од.), 1525 (1 од.), 1527 (1 од.), 1529 (1 од.), 1536 (1 од.), 1537 (1 од.), 1546 (2 од.), 1547 (3 од.), 1548 (2 од.); [19; 41-50]

3. Сигізмунд II Август (1548-1572) - гріш, 1567 (1 од.); напівгрош 1548 (3 од.), 1549 (2 од.), 1550 (1 од.), 1551 (2 од.), 1553 (1 од.), 1556 (9 од.), 1557 (7 од.), 1558 (6 од.), 1559 (6 од.), 1559 (мідний фальшивий) (1 од.), 1560 (12 од.), 1561 (11 од.), 1562 (11 од.), 1563 (8 од.), 1564 (6 од.), 1565 (12 од.). [19; 150-166]

III. Річ Посполита (королівство):

1. Стефан Баторій (1576-1586) - трьохгрошовик коронний, 1583 (1 од.); трьохгрошовик литовського карбування, 1581 (2 од.); трьохгрошовик карбування м.Риги, 1585 (1 од.), 1586 (1 од.); гріш карбування м.Риги, 1581 (1 од.); подвійний денарій литовського карбування, 1578 (1 од.), 1579 (1 од.); гріш гданський, 1577 (1 од.), 1579 (1 од.). [17; 44-48]

2. Сигізмунд III Ваза (1587-1632) - шестигрошовик коронний, 1604 (1 од.); трьохгрошовик коронний, 1595 (1 од.), 1596 (1 од.); трьохгрошовик карбування м.Риги, 1587 (1 од.), 159... (1 од.), 1592 (1 од.), 1594 (3 од.), 1599 (2 од.); півторагрошовик, 1625 (8 од.), 1622 (8 од.), 1623 (18 од.), 1624 (11 од.), 1626 (3 од.), 1627 (1 од.); гріш коронний, 1604 (1 од.), 1605 (1 од.), 1611 (1 од.), 1623 (1 од.), 1624 (1 од.); гріш литовського карбування. 162... (1 од.), 1625 (1 од.), 1626 (1 од.);

гріш гданський, 1626 (2 од.), 16... (1 од.); солід, 1588 (1 од.), 1596 (1 од.); солід карбування м.Риги, 1596 (2 од.), 1598 (1 од.), 160... (1 од.), 1606 (1 од.), 1626 (1 од.); [16; 56, 80, 269, 397, 429]

3. Ян III Собеський (1676-1696) - орт коронний. 1677 (1 од.). [4; 269]

IV. Пруссія (під владою Польщі), Сигізмунд I Старий (1506-1548) - гріш, 1530 (3 од.), 1530 (?) (1 од.), 1531 (3 од.), 1532 (1 од.), 1534 (3 од.), 15... (1 од.). [19; 41-50]

V. Пруссія (герцогство-Лен Польщі) Альбрехт II - гріш, 1530 (1 од.), 1531 (2 од.), 1532 (3 од.), 1533 (1 од.), 1534 (4 од.), 1537 (2 од.), 1538 (2 од.), 1539 (3 од.), 1541 (1 од.), 1542 (2 од.), 1543 (1 од.), 1544 (1 од.), 1545 (1 од.), 153... (2 од.).

VI. Бранденбург:

1. Маркграфство-грошей, 1512 (1 од.), 1517 (1 од.), 1521 (1 од.);

2. Кроснянське князівство - гріш, 1545 (93 од.).

VII. Прибалтійські володіння Швеції, Густав II Адольф Ваза (1621-1632) - солід м.Риги, 1625 (1 од.). [18; 416]

VIII. Св. Римська імперія:

1. Берлін (місто) - грошей, 1507 (1 од.);

2. Богемія (королівство), Володислав II Ягеллончик (1471-1516) - гріш празький (2 од.), між 1472-1476 (1 од.); [4; 93]

3. Брауншвейг (герцогство) - марієнгрошен, 1546 (1 од.), 1550 (1 од.); грошей, 157... (1 од.);

4. Бремен (місто) - гріш. 1546 (2 од.), 154... (1 од.);

5. Вісмар - грошей, 1597 (1 од.);

6. Вроцлав (князівство) - гріш, між 1470-1471 (1 од.), 1506 (1 од.);

7. Гамбург (місто) - грошей, 1576 (1 од.);

8. Ганновер (місто) - марієнгрошен, 1551 (1 од.), 1549 (1 од.);

9. Гоксер (місто) - марієнгрошен, 1552 (2 од.);

10. Росляр (місто) - марієнгрошен, 1553 (1 од.);

П. Квернгам (місто)-марієнгрошен, 154... (1 од.), 1547 (1 од.);

12. Кольмар (місто) - 2 крейцери часу Рудольфа II (1576-1612) (1 од.);

13. Лігніц і Бриг (герцогство) - гріш, 1542 (1 од.), 1543 (1 од.), 1544 (4 од.), між 1430-1547 (1 од.), б/д (2 од.);

14. Магдебург (місто)-грошей, 1571 (1 од.);

іб. Ниса (князівство єпископальне) - гріш, 1506 (1 од.);

16. Саксонія, Іоан-Адольф (1590-1616) - гріш, б/д (2 од.);

17. Свідніца (місто), Людовік II Ягеллончик - напівгрош, 1519 (1 од.), 1520 (1 од.), 1521 (1 од.), 1523 (3 од.), 1524 (4 од.), 1525 (2 од.), 1526 (7 од.), 152... (2 од.), 15... (3 од.), 1525 (?) (3 од.), 1526 (?) (1 од.), б/д (2 од.); [4; 292]

18. Тешин (Тешен) (герцогство) - грош, 1569 (1 од.);

19. Шауенбург (графство) - грошей (1 од.);

20. Німеччина-2 крейцери, 1570 (Максимілі-

ан II ?) (1 од.), 1578 (1 од.), 1592 (2 од.); грошей, 1572 (1 од.), 1594 (1 од.), 1595 (1 од.), 1597 (1 од.), 1600 (Рудольф II 1576-1612) (1 од.).

IX. Угорщина (королівство) - денарій, 1568 (1 од.), 1584 (1 од.), 1589 (1 од.), 1595 (1 од.), б/д (1 од.).

X. Орден хрестоносців: великий магістр Пауль фон Руссдорф (1422-1441) - шилінг, б/д (1 од.).

XI. Тевтонський (німецький) орден: магістр Міхаел (1414-1422) - шилінг, б/д (1 од.);

XII. Велике князівство Московське. Іван IV (1534-1547) - деньга. 1535 (2 од.), 1538 (5 од.), між 30-40 рр. (1 од.), ціж 1538-1548 (2 од.), між 1534-1544 (1 од.).

XIII. Росія (царство):

1. Іван IV Грозний (1547-1584) - деньга, 1547 (3 од.), 1584 (1 од.); копійка, 1560 (2 од.), 1584 (Юд.), б/д (Юд.);

2. Федір Іванович (1584-1598) - копійка, 1595 (1 од.), 1596 (2 од.);

3. Борис Федорович (Годунов) (1598-1605) - копійка. 1599 (1 од.), 1600 (3 од.), 1604 (Юд.);

4. Василь Іванович (Шуйський) (1606-1610) - копійка, 1606 (1 од.), між 1606-1607 (3 од.).

Найстаріші монети скарбу польські напівгроші Володислава II Ягеллончика (1386-1434), наймолодша монета - орт 1677 р. Яна III Собеського. В скарбовому матеріалі переважають дрібні монети XVI ст. мало не усіх країн Європи. Надзвичайно рідка монета в скарбовому матеріалі з вул. Древланської - золотий дукат 1558 р. Угорського королівства з 7 монетного двору в Кремпіце, який звертає на себе увагу не тільки майстерним виконанням, а й чудовою збереженістю.

Дукат - венеціанська монета, вагою близько 3,5 г., випущений в обіг в 1284 р. Вважається, що назва "дукат" походить від слова, яке входило в монетну легенду "Sit tibi christe datus guem tu regis iste ducatus". Після виходу дуката на світовий ринок ним називали будь-які золоті монети вказаної ваги. Золоті дукати в Угорщині карбувалися з 1325 р. [15; 5-6]

У джерелах та літературі зафіксовано дуже мало знахідок золотих монет в скарбах України. В топографії М.Ф. Когляр зафіксував лише 5 знахідок дукатів в скарбовому матеріалі з Великої Волині. [6; 124] Білоруський нумізмат В.П.Рябцевич вважає, що дукати не мали широкого поширення на території Речі Посполитої на її українських землях. [14; 155]

5. Скарб - м. Острог, Нове місто, 1967; із загальною кількістю монет 166. [13] Монетно-речовий скарб. Знайдений в 1967 р. в Острозі в Новому місті, біля школи-інтернату при прокладці труб на глибині 11 м. Скарб не потрапив до музею по виявленню, а зберігався в сім'ї Кухаруків, 27 листопада 1970 р., був переданий до заповідника О.А. Кухаруком - жителем Одеси, уродженцем Острога. Зі слів О.А. Кухарука, з цього скарбу присутні імі було взято 2-3 монети. Монетно-речовий комплекс нараховує 9 гудзиків та 166 монет.

Короткий опис скарбу з Нового міста в Острозі:

I. Річ Посполита (королівство). Сигізмунд III Ваза (1587-1632) - орт коронний, 1621 (1 од.), 1622 (1 од.), 1623 (1 од.), 1624 (1 од.); орт гданський, 1625 (1 од.); шестигрошовик коронний, 1624 (2 од.), 1625 (3 од.), 1626 (4 од.), 1627 (3 од.); трьохгрошовик коронний, 1620 (1 од.), 1621 (3 од.), 1622 (4 од.), 1624 (4 од.); півторагрошовик (польське карбування), 162... (6 од.), 1620 (3 од.), 1621 (12 од.), 1622 (18 од.), 1623 (23 од.), 1624 (15 од.), 1625 (17 од.), 1626 (4 од.), 1627 (6 од.). [16; 56, 80, 269, 397, 429]

II. Прусія (герцогство - Лен Польщі) Георг Вільгельм (1619-1640) - півторагрошовик, 1612 (помилкова дата) (1 од.), 162... (1 од.), 1622 (1 од.), 1623 (1 од.), 1624 (1 од.), 1625 (5 од.), 1626 (1 од.), 1627 (2 од.).

III. Прибалтійські володіння Швеції:

1. Густав Адольф (1621-1632) - півторагрошовик м. Ельблонга (Ельбінга), 1630 (1 од.); півторагрошовик карбування м. Риги, 1632 (6 од.); солід (шеляг) м. Ельблонга (Ельбінга), 1631 (1 од.); [18; 416-418]

2. Христина Августа Ваза (1632-1654) - півторагрошовик м. Риги, 1639 (4 од.), 1635 (2 од.). [4; 418]

IV. Голландська республіка. Кампен (місто) - недатований флорин (гульден) часу Матвія (Матіяша) I (1612-1619) (1 од.). [4; 103]

V. Св. Римська імперія:

I. Ембден (Емден) (місто) - недатований флорин (гульден) часу Фердинанда II (1619-1637) (5 од.); недатований флорин (гульден) часу Фердинанда III (1637-1657) (1 од.);

2. Ольденбург (місто) - недатований флорин (гульден) часу Фердинанда III (1637-1657) (2 од.).⁰ Найстарішою монетою скарбу є недатований флорин (гульден) м. Кампена часу Матвія (Матіяша) I (1612-1619). Наймолодша монета - недатований флорин (гульден) м. Ембдена часу Фердинанда III (1637-1657). Отже скарб датується кінцем 50-х рр. XVII ст.

В скарбовому матеріалі Острозького заповідника переважають монети Польщі та Речі Посполитої. На другому місті - монети Великого князівства Литовського, на третьому - монети Св. Римської імперії.

Отже, досліджуючи скарби Південно-Східної Волині автор робить ряд висновків: що скарби музеїв та заповідника добре ілюструють грошовий обіг Волині в XV-XVII ст.; висвітлюють усю багатогранність товарно-грошових відносин того чи іншого національного ринку впродовж певного періоду. Дають справжнє уявлення про склад, закономірність грошового обігу, про рівень розвитку та основні напрямки внутрішніх і міжнародних торговельних відносин.

Примітки

1. Волинський обласний краєзнавчий музей. Фонд № Н-756-758: КВ15547.
2. Волинський обласний краєзнавчий музей. Фонд № Н-756, Н-757/1-5, Н-758/1-7: КВ-15547/1-29.
3. Волинський обласний краєзнавчий музей. Фонд № Н-60/1-50: КВ-14960/1-50.
4. Зварич В., Шуст Р. Нумізматика. Довідник. - Тернопіль - Львів: Державне книжково-журнальне видавництво "Тернопіль", Львівський державний університет ім. І. Франка, 1998. - 464 с.
5. Історія міст і сіл УРСР. Тернопільська область. - Київ: Інститут історії академії наук УРСР, 1973-640 с
6. Котляр М.Ф. Грошовий обіг на території України доби феодалізму. - К.: Наукова думка, 1971. - 176 с.
7. Кременецький історичний музей Фонд № Н-1659-1713: ККМ-7479-7553.
8. Кременецький історичний музей Фонд № Н-1125-1325: ККМ-6937-7164.
9. Кременецький історичний музей Фонд № Н-1355-1658: ККМ-7167-7470 від Н-1381, Н-1524, Н-1550, Н-1619, Н-1621, Н-1658.
10. Кременецький історичний музей Фонд № Н-1802-1920: ККМ-7752-7870.
11. Остозький історико - культурний заповідник. Фонд № КН-6190/1 -841. IVH-1798/1-841.
12. Остозький історико-культурний заповідник. Фонд № КН-27259-27273, КН-27396-27978, КН-2795-17994, КН-28015, КН-280173-28203, КН-28209-28251, КН-28334.
13. Остозький історико - культурний заповідник. Фонд № КН-1456/1-175, IVH-2505/1-175.
14. Рябцевич В.М. Монетніє кладьї XIII й первой чверти XVIII ст. Чернигово-Северской земли й Восточной Белоруссии. - Нумизма й сфрагистика. - К.: Наукова думка, 1963. - 167 с.
15. Спаський І.Г. Дукати і дукачі України - історико-нумізматичне дослідження. - К.: Наукова думка, 1970. - 168 с.
16. Kaminski Czeslaw, Kurpiewski Janusz. Katalog monet polskich (1587-1632). - Warszawa: Krajowa agencja wydawnicza, 1990. - 516 с
17. Kopicki Edmund. Ilustrowany skorowidz pieniedzy polskich i z polska związanych. Teksty. Czesc 1 / poz. 1 - 7058 /. - Warszawa: Polskie towarzystwo numizmatyczne zarzajd glowny, 1995. - 315 с
18. Kopicki Edmund. Ilustrowany skorowidz pienidzy polskich i z polsk% związanych. Teksty. Czesc 2 / poz. 7059 - 12337 /. -

- Warszawa: Polskie towarzystwo numizmatyczne zarzajd giowny, 1995. - 657 c
19. Kurpiewski Janusz. Katalog monet polskich (1506-1573). Warszawa: Polskie towarzystwo numizmatyczne zarzajd giowny, 1994. - 244 c
20. Monety muzeum t-wa przyjaciot nauk w Lucku.

Ludwik Piotrowicz. Monety zymskie w muzeum Wolynskim w Lucku. Jan Fitzke. Skarby monet historycznych w muzeum Wolynskiego. - Krakow: Nakladem Wolynskiego Towarzystwa przyjaciot nauk w Lucku z zasilkiem runduszu kultury narodowej, 1939. - 68 c

Summary:

The article by Voytyuk Tetyana Stepanivna gives a general characteristic of treasure materials, and the short description of every treasure. This material is first published and introduced into scientific circulation.

Key words: Volyn, Kremenets, Ostrog, Lutsk, treasure, numismatics. Medieval Ages.

